

הלכות סבה סימן תרלג

שְׁחֵלְהָ יוֹתֵר מֵעֲשָׂרִים אִמָּה * וְתִלְהָ כֶּה דְבָרִים נְאִים וְעַל־יְדֵי־כֵן נִתְמַעַט חֵלְהָ, (ז) לֹא הָיָה מְעוּט, וְיִכֵּן אִם (ח) מֵעֲטָה בְּכָרִים וּכְסוּתוֹת (ט) * לֹא הָיָה מְעוּט, וְאֶפְלוּ בְּשֵׁלֶם: ד' (י) מֵעֲטָה (ז) בְּתִכּוֹן (יא) וּבְשֵׁלוֹ, (יב) הָרִי זֶה מְעוּט, וְאִין צָרִיף לֹמַר עֶפְר וּבְשֵׁלוֹ, * אָבָל סַחֵם אִינוּ מְעוּט אֶפְלוּ בְּעֶפְר (יג) עַד שִׁיבְשֵׁלְנוּ בְּכָה: ה' הִיְתִיה גְבוּהָ מֵעֲשָׂרִים וּבְנָה כֶּה (יד) אֶצְטָבָא (טו) כְּנָגַד דְּפִן (טז) הָאֲמָצְעִי (יז) עַל־פְּנֵי כֵּלְה וּבָה שְׁעוֹר סָכָה, כְּשִׁרְהָ כָּל הַסָּכָה (יח) אֶפְלוּ מִהָאֶצְטָבָא (יט) וְהִלְאָה: ו' כֵּאִם בְּנָה הָאֶצְטָבָא (ט) מִן הַצַּד, אִם יֵשׁ מִן הָאֶצְטָבָא עַד כְּתֵל הַשְּׁנִי (כ) פְּחוּת מְאֹרְבַּע אַמּוֹת, כְּשִׁרְה [*] (כא) עַל הָאֶצְטָבָא (י) דְּוָקָא, וְאִם לֹא פְסוּלָה: ז' כֵּאִם בְּנָה הָאֶצְטָבָא בְּאֲמָצְעֵי, אִם יֵשׁ מִמּוֹנוּ לְכַתֵּל וְכֵן סַבֵּב הָרִאשׁוֹנִים שֶׁ מִן בְּנִמְרָא

שְׁעָרֵי תְשׁוּבָה
 [*] עַל הָאֶצְטָבָא. וְעִין דְּגִגּוּל מִרְבֵּבָה בְּאִם הִגִּי דְּפִנוֹת מִנְחָה עָפוֹן דְּרוּם וּבְנָה אֶצְטָבָא בְּמִקְצֵי מִנְחָה דְּרוּם כו':
 עֶפְר הַסָּכָה כְּרִינָה וְהוּא הַחֲלָק הַרִי כְּפִסָּל הַיּוֹצֵא מִן הַסָּכָה גִּדּוּן

בְּאוּרֵי הֵלְכָה
 * וְתִלְהָ כֶּה דְבָרִים נְאִים וְכוּ' לֹא הָיָה מְעוּט. עֵין מִשְׁנֵה בְּרוּרָה שֶׁהַעֲמַתְי דְּלֹא מִין סָכָה הוּא, וְהוּא מִקְנֵן אֲבָרְהֵם בְּשֵׁם רַשִׁי. וְעִין בְּפִרְיֵי מְגִידֵי שְׁמֵיכֵן דְּמַנְשִׁי מִשְׁמַע דָּאָם עֶשְׂרֵה בְּעֲשָׂבִים וּפְנֻחִים, מִמְעֻטִין, וְכַתֵּב דְּמִלְכּוּשׁ שִׁמְעֵי אִיכָפָא. אִכֵּן בְּאֵת כְּבֹדֵי רַשִׁי כְּבוֹלִין לְמַעַט גַּם־כֵּן בְּכַמְהָ רֵאשׁוּנִים, בְּשִׁבְלֵי־לְשֵׁט וּבְאוּרֵי דְרֹמָי, וְכֵן הוּא בְּהִדָּא בִירוּשְׁלַמִי פְּרָק א זַלְכָה א וְהָ לְשׁוֹנוֹ: הִסְתָּה לְמַעְלָה מִכּו' אִמָּה וְתוֹלָה כֶּה עֲשׂוּרִין שְׁחֵן רֵאוּרִין לְסַכְף כֶּה, מִמְעֻטִין כֶּה לְכַשֵּׁר רַשִׁי, לְמַעְשֵׁינָהּ וְכוּ', עֵין שְׁם בְּמִפְרָשֵׁי. אִכֵּן אֶפְשֵׁר דָּגֵם רַשִׁי מוֹדָה דָּאָם פִּתְלָה אוֹתָם לֵנוֹי בְּלָבָד וְלֹא לְעַל דָּאִין כְּבוֹלִין לְמַעַט כֵּין דָּאִין שְׁם סָכָה עֲלֵיהּ בְּכָרִים זֶה, כְּדַמּוּכָה לְקַטְוֵן בְּסִימֵן תְּרִילָה, וְהִירוּשְׁלַמִי לֹא מְרִי בִּאֲפֵן זֶה: * לֹא הָיָה מְעוּט. עֵין מִשְׁנֵה בְּרוּרָה מַה שְׁכַתְּבוּ, שְׁאִין שׁוּם אָדָם וְכוּ' וּמִנִּיחַ כְּרִי וּבְעֶפְר וְאֶבְנִים, הוּא מְרַבְּנָה תְּנַאָל וּמֵאִירִי. וְלִכְאוּרָה בְּאוֹתָן מִצְעוֹת מִצְעוֹת מִצְעוֹת עַל־גִּבְיָה רֵצֵפָה כְּבַתֵּי עֲשִׂירִים, שְׁפִיר אֶפְשֵׁר לְמַעַט כֶּהוּ כְּשִׁמְצִיעוֹן בְּשֻׁטוֹ ז' עַל ז' וּמְבַשְׁלֵן, דְּהָא לֹא שִׁיבָא טַעַם הַנֵּיִל, וּבִיתֵר לִפִּי מַה שְׁכַתְּבֵן הַרִיין כְּשִׁמְצִיעוֹ דְּלֹא מִנִּי בְּשׁוּל בְּכָרִים מִשׁוּם דְּמִשְׁפָּשׁ הוּא בְּהֵם תְּרִיר, וְזֶה לֹא שִׁיבָא בְּאוֹתָם מִצְעוֹת, וְאֶדְרֵבָה הִלָּא הֵן עוֹקְרִין לָהּ. אִכֵּן מְרַבְּנֵי הַרְבֵּה הַמֵּאִירִי מִבְּאֵר לְכְאוּרָה שְׁלֹא כְּדַבְרֵי, זֶהוּ לְשׁוֹנוֹ: וְהָ בְּכָרִים פְּחוּתִים שְׁדֻרְקֵן שֶׁל גִּי' אָדָם לְכַשְׁתֵּם בִּישׁוּבָה שְׁם, מִקַּל מְקוּם לֹא תִּנְנוּ לְכַמְיֵם דְּבִרְהִים לְשַׁעֲרִין, עַד כָּאֵן לְשׁוֹנוֹ, וְלִכְאוּרָה הֵינּוּ מִצְעוֹת שְׁכַתְּבוּ, וְאִף אִם נִחְלַק בּוֹה, מִקַּל מְקוּם כָּל זֶה הוּא דְּוָקָא לְמֵאֵן דְּכֹבֵר שְׁבַטוּל לְשִׁבְעָה יָמִים סֵגִי, אִמָּנֵם לְמֵאֵן דְּבַעֵי בְּשׁוּל לְעוֹלָם אֶפְשֵׁר דְּלֹא מִנִּי, מֵדָאִין וְדָךְ שֶׁל גִּי' אָדָם לְהִיחֵם שֶׁם לְעוֹלָם (וְאִף בְּסָכָה הַמְשַׁמְרֵת מִשְׁנֵה לְשׁוֹנָה) אֵלֶּא נוֹטִילִם אוֹתָם כְּשִׁמְחֵלְכֵלִים וּמְבַקְסִים אוֹתָם, אוֹ אֶפְשֵׁר דְּלֹא קִפְדִּין בְּנָה שְׁהָרִי נוֹטֵל עַל־מִנְתֵּי לְהִיחֵה שְׁם. וְדָרִי עֵין: * אָבָל סַחֵם אִינוּ מְעוּט וְכוּ' וְאִף שְׁבִירֵי שְׁבִירֵי שְׁבִירֵי בְּכָה. הֵגֵה יֵשׁ מִתְּחִילֵי דְּמַפְרָשִׁי דְּרַעַת הַמְּעוּט בְּעֶפְר וְאִין עֲתִיד לְפִנוֹת אוֹתוֹ דְּהוּי מְעוּט וְעִין בְּבַגְרִישִׁיעַ וּבִידֵי־אִפְרַיִם], אִכֵּן מִלְשׁוֹן שִׁיבְשֵׁלְנוּ בְּכָה: לֹא מִשְׁמַע כֵּן, וּבְאֵתָה יֵשׁ בְּנָה וְעוֹת כְּרֵאשׁוּנִים, דְּרַעַת הַעֲשׂוֹר וְהִיבִיבִיא דְּהוּי מְעוּט, וְרַעַת רַשִׁי וְחַסְפוֹת

אֶפְדֵּלְגֵא"ע שְׁמֵרְצִין עַל הַקְּרָקַע; וְכַשְׁמוּדְרִין מֵרֵאשׁ הָאֶצְטָבָא וְהִינוּ, שְׁסוּמֵף דְּרִפֵּן מִמַּשׁ: (טז) הָאֲמָצְעִי. הוּא הַרְפֵּן (טז) שְׁכַנְגְדֵּי הַפְּתַח, וְנִקְרָאָה כֵּן מִשׁוּם שְׁסוּתָם סָכָה הוּא וְכֵן פֶּת שֶׁלֵּשׁ דְּפִנוֹת וְהַרְבִּיעִית הִיא כְּלָה פְּחוּת: (יז) עַל־פְּנֵי כֵּלְה. וְנִמְצָא נוֹגַעַת גַּם בְּשֵׁמֵי הַדְּפִנוֹת שְׁמֹנָה וּמְזֶה, וְהָרִי יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשׁ דְּפִנוֹת: (יח) אֶפְלוּ מִהָאֶצְטָבָא וְהִלְאָה. וְאוֹכֵלִים וְיִשְׁנִים שְׁם. וְהַטְעַם, דְּאָנוּ רֹאִים אוֹתָהּ אֶצְטָבָא (יח) כְּאֵלוּ הַתְּפַשְׁטָה כְּכֵל הַסָּכָה, וְכִדְאִמְרִין קַעֵי זֶה לְעִיל בְּסִימֵן תְּרִילָה וְכוּ' ז' לְעִנְיָן קְרִינֵם הַבּוֹלְטִים לְצַד הַפְּרוּץ, עֵין שְׁם: ו' (ט) מִן הַצַּד. וְרֹצֵה לֹמַר, בְּצַד דְּפִן אֲתוּר, וּמִקַּל מְקוּם הַגִּיעָה (יח) עַל הָאֶצְטָבָא, עֵין שְׁם: (כ) פְּחוּת מְאֹרְבַּע אַמּוֹת כְּשִׁרְהָ. מִתּוֹרֵת דְּפִן עֲקָפָה, (יט) דְּכָל שֶׁהוּא פְּחוּת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת רֹאִין אֲנוּ אֵת הַכְּתֵל וְהַסָּכָה כְּאֵלוּ הַכֵּל דְּפִן שְׁנַתְעָקֵם וְנִשְׁתַּפַּע מִקְרָעֵיהָ עַד מְקוּם הַסָּכָה הַפְּשֵׁר, שְׁכֵן דְּרַכּוּ שֶׁל כְּתֵל לְהַתְּעָבֵם עַד כְּדִי שְׁעוֹר זֶה, וְאִם־כֵּן יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשׁ דְּפִנוֹת. (כ) וְדַע, דְּכָל זֶה דְּוָקָא בְּשֵׁהַדְּפִנוֹת מְגִיעִים לְסָכְף¹⁶⁶, דְּאִי אִינֵם מְגִיעִים אִי אֶפְשֵׁר לֹמַר דְּרֹאִין אֲנוּ אֵת הַכְּתֵל וְהַסָּכָה כְּאֵלוּ הֵם דְּפִן אַחַת, שְׁהָרִי אִין נוֹגַעִים כְּלָל זֶה בְּנָה: (כא) עַל הָאֶצְטָבָא דְּוָקָא.

שְׁעָרֵי הַצִּיּוֹן

(ט) מִגְדָּאֲבָרְהֵם בְּשֵׁם רַשִׁי: (י) פְּרִי־מְגִידֵי בְּשֵׁם הַלְבוּשׁ. וְעִין בְּאוּרֵי הַלְכָה: (יא) רַבְנוּ תְּנַאָל כְּפִירוּשׁוֹ וְהַמֵּאִירִי. וְעִין בְּאוּרֵי הַלְכָה: (יב) רַשִׁיבִּיא בְּסוּגֵן בְּסָכָה, וְכֵן כְּתוּב הַמִּבְרָא בְּחִירוּשֵׁי לְשִׁבְתֵּי דַף וְהַרְשִׁיבִּיא וּמֵאִירִי שְׁם, וְגַם הַרִיין שְׁכַתְּבֵן כְּסוּגֵן לְחַלֵּל בֵּין פְּרִים וּכְסוּתוֹת לְתַבּוּאָה הֵינּוּ לְעִנְיָן בֵּית שְׁהוּא מֵלֵא תְּבִיאָה וְלִגְבֵי סַמְאָה וְרַעֲזָה, וּמִשְׁמַע דְּאָדָם מִנִּיחַ תְּבִיאָה בְּאוּרֵי אֵינוּ מִיזוּ כְּפֵה יָמִים, מַה שְׁאִין כֵּן הִקָּא שְׁהוּא מִנִּיחוּ בְּמִקּוּם דְּרִיסַת גִּלְגָּלִים וְנִפְסִידִים, גַּם לְרִידָה בְּטֵלָה דְּעַמּוֹ אֶצֶל כָּל אָדָם: (יג) מִגְדָּא אֲבָרְהֵם: (יד) לְבוּשׁ וְרִישָׁה וְגַם אֵלֶּה רַבָּה בְּסִימֵן שְׁנַת. וְאִף שְׁבִירֵי שְׁבִירֵי שְׁבִירֵי הוּא פְּלִגְמָא בְּדִירוּסָא, אֶפְשֵׁר דְּיֵשׁ לְצַדְף בְּנָה דְּרַעַת הַתּוֹסְפוֹת בְּשִׁבְתֵּי דַף כְּבִדְבִיר הַמִּתְחַלל 'פְּחוּת' דְּמִדְּאוּרִיתָא מִמְעַט כָּל דְּבָר וְאֶפְלוּ דְּבָר הַנְּשָׂל (אף שְׁכַתְּבוּרָה רֵאשׁוּנִים תְּרַבְּנֵי קִשְׁיַת הַתּוֹסְפוֹת בְּעִנְיָן אַחַר, עֵין שְׁם בְּרַמְבַּם וְ"וְנִשְׁבִּיא וּמֵאִירִי וְאוּרֵי הַלְכוֹת עֲרוּבִין סִימֵן קַס): (טו) לְבוּשֵׁי־שְׂרָד. וְהַחֲדוּשִׁי רַבִּי עֲקִיבָא אִינְרֵי מִסְתַּפֵּק בְּמַעֲשֵׂה בְּעִרְבֵי־יוֹסֵטוּב וְכֵן לֹא בְּטֵלָה, אִם רַשָּׁאי לְכַשֵּׁר בְּיוֹסֵטוּב, וְטַעְמוֹ, דְּחָאֵי־עַל־גַּב בְּכַטּוּל בְּיוֹסֵטוּב שְׂרָי וְנִמְכָּרָא לְעִיל בְּסִימֵן תְּמֵר, הִקָּא גִירְעָא דְּהִי מִתְקַן הַסָּכָה וּמִכְשֵׁי עַל־יְדֵי בְּשׁוּלוֹ, וְכַמּוֹ לְעִנְיָן לְהַתְרִים וְרִימָה בְּשִׁבְתֵּי דְּאִסּוּר אֶפְלוּ בְּקִרְיָאָה שְׁם בְּלָבָד (עֵין וּמֵאִי פִּיז וּבְמַרְשִׁים) כְּמִרְכָּה וְכוּ'. וּמִקַּל מְקוּם אֶפְשֵׁר דְּיֵשׁ לְהֵקֵל מֵאִתְרֵי לְכַמְהָ פּוֹסְקִים וְלִכְמַסָּה כְּלַמּוֹ גַּם־כֵּן סֵגִי (עֵינִי שְׁמִי בְּסִימֵן שְׁכֵן מִשְׁנֵה בְּרוּרָה) כֵּן קָא בְּשִׁבְרֵי־הַצִּיּוֹן בְּשֵׁם הַרִיין וְהַרְשִׁיבִּיא (א), וְכֵן כְּתוּב בְּנִיחוּ מִתְּחִילָה סָכָה כְּמוֹ שְׁכַתְּבוּרָה¹⁶⁷, וְעִין מְנַשְׁתֵּי אֲדָם בְּכַלֵּל קַמּוֹ: (טז) רַשִׁי: (יז) רַשִׁי וּמֵאִירִי וְשְׁאִירֵי פּוֹסְקִים, וְכַתּוּב עוּד, לְדֵל מִמֵּי לְסָכָה פְּסוּל דְּאִינוּ נִקְשֵׁר עַל־גִּבֵי סָכָה בְּשֵׁר, וְהָכָא הַסָּכָה כְּשִׁרְה בְּעֶקְרָה וְהִירוּשָׁתָא הוּא וְכֵן בְּשִׁבְלֵי הַגְּבֵה, וְקָלָא סְפִי¹⁶⁸: (יח) רַשִׁי: (יט) רַשִׁי וְ"וְנִשְׁבִּיא וּמֵאִירִי: (כ) רִיין וְכַסְפֵּי־מִשְׁנֵה:

הַלְבוּת סִימָן תְּרַלָּג

ביאורים ומוספים

חשיבות והוא מחשיבו כעפר]. אך לגבי תבן בסוכה הרי מטרות הביטול היא לבטל את מציאותו של התבן, ולכן אין די בכך שלא ירצה בו, אלא צריך באופן חיובי להופכו לקרקע הסוכה, ועל כן צריך לבטלו בפה.

11 אמנם לעיל (סי' שנה ס"ק לו) סתם שצריך לבטל בפה.

[משנ"ב שם]

בְּתָבוּ הָאֲתָרוּגִים דְּאָסֵר לְמַעֲטָה בְּיוֹם-טוֹב¹².

12 ואם עבר ומיעט, כתב בשו"ת שואל ומשיב (חמישאה סי' ג) שלכאורה הסוכה פסולה משום 'מצוה הבאה בעבירה', שהרי הביטול עצמו אינו נחשב תיקון אם לא מחמת המצוה, ואם כן נחשב שהעבירה נעשתה בשעת המצוה, ודינה כ'מצוה הבאה בעבירה'.

[שעה"צ ס"ק טו]

וְכֵן כָּתַב רַבְנֵי גְמוּחַ בְּהַלְכוֹת סִימָן כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב¹³.

13 שם (פי"ד מהל' סוכה הי"ג) כתב, שהטעם שמותר לבטל ביום טוב, אף על פי שעל ידי כך מחשיבים את הדבר המתבטל כקרקע דומה הדבר למלאכת בונה, הוא כיון שהמבטל אינו עושה שום מעשה, ולא צריך אפילו דיבור, שהרי די הביטול בלב ונלכן גם אינו נחשב כמתקן את הסוכה, אף על פי שהתוצאה ממוחבתו היא שהסוכה תוקנה.

[שעה"צ ס"ק יז]

וְקָא טַפְסִי¹⁴.

14 ואף שלענין שיעור הכשר סוכה דינו של סכך פסול קל יותר, שהרי כשהוא פחות משלשה טפחים מצטרף לארבעה טפחים ומשהו כדי להשלים שיעור סכך בסוכה קטנה [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תרלב ס"א)], ואילו לענין דין 'פסל', מבואר בשו"ע כאן שאין מה שמחוץ לאצטבא מצטרף להשלים את החלק שעל גבה, ואינו כשר אלא אם כן יש על גבי האצטבא שיעור הכשר סוכה, דהיינו שבעה טפחים, ביאר החו"א (או"ח סי' קמד ס"ק ה) שכיון שהסכך שעל גבי החלל שמחוץ לאצטבא אינו נחשב כנמצא במקום הסוכה, אלא רק כסכך שנמשך אל מחוץ לסוכה, אינו יכול להצטרף להשלים שיעור סכך של הכשר סוכה, ורק לאחר שיש סכך כשיעור הכשר סוכה במקום אחד, כשר מה שמחוץ לאותו מקום מדין 'פסל', אכן, סכך פסול פחות משלשה טפחים שנמצא בתוך חלל הסוכה, מועיל להשלים שיעור הכשר סוכה.

[משנ"ב ס"ק כ]

וְקָא בְּשֶׁהֲדַפְנוֹת מְגִיעִים לְסִכְךָ¹⁵.

15 אמנם, לעיל (סי' תרלב ס"ק ד) הביא שיש חולקים, וסוברים שאין צורך שיגיעו הדפנות לסכך כדי לומר דין דופן עקומה.

[משנ"ב ס"ק ט]

דְּבִטְלָה דְּעָוָה אֶצְלָל כָּל אֲדָם¹⁶.

6 וכן סוכה שגובהה עשרה טפחים, שהניח בה כרים וכסתות או תבן שלא ביטלו, כתבו התוס' (סוכה כא, ב ד"ה שאין) והרא"ש (שם פ"ב סי' א) שהסוכה כשרה, מפני שלא התבטלו לקרקע, ולכן אינם ממעטים את שיעור הסוכה.

[משנ"ב ס"ק יא]

וְנָטוּ הָאֲתָרוּגִים לְהַקְלֵל בְּנֵהוּ¹⁷.

7 ולעיל (סי' שנה ס"ק לח) כתב שדעת האחרונים להורות להקל בזה.

[משנ"ב ס"ק יב]

הָרִי יָהּ מְעוֹטָה¹⁸ וכו', וְכַךְ מוֹכַח לְעִיל בְּסִימָן תְּרוּכוּ סְעִיף ב' בְּהַג"ה¹⁹.

8 וכן אם הניח קרשים על הארץ כעין רצפה, כתב הערוך השלחן (סי' ש) שאם ביטלם בפירוש, מועיל הדבר למעט את שיעור הסוכה, והוסיף, שיתכן שכיון שעשאו כרצפה, מועיל הדבר אף אם הניחם סתם ולא פירש שמבטלם שם.

9 שם כתב הרמ"א, שאין הסרת כיוסי מהסכך נחשבת כ'תעשה ולא מן העשוי', כיון שאין הפסול בסכך עצמו, ואף בענינו כתב הפמ"ג (משב"ז ס"ק ד) בשם הפני יהושע (סוכה ב, א ד"ה תנן, ו-ג, ב ד"ה היתה) שאף לפי דעת רש"י (סוכה ט, ב) שסכך למעלה מעשרים אמה נחשב כסכך פסול [ודלא כתוס' שם שכתבו שאין חיסרון בסכך אלא בסוכה] מ"מ כיון שאין פסול בסכך מחמת עצמו אלא רק מחמת חלל עשרים שתחתיו [וראה שעה"צ (סי' יז)], אם כן עצם מיעוט החלל נחשב כעשיית הסוכה בכשרות. ובענין זה כתב הגר"י קניבסקי (קהלות יעקב סוכה סי' א), שהחיסרון בסוכה הגבוהה מעשרים אמה אינו בסכך אלא בדפנות [אכן, כתב שם שסוד זה שהחיסרון הוא בדפנות צ"ע, שבפשטות לא משמע כן]. וראה שם שביאר, שאף לשיטת רבינו ישעיה המובאת ברא"ש (סוכה פ"א סי' ג) שסכך למעלה מעשרים אמה פסול דומה לשפודים של מתכת, אין הפסול בסכך אלא מחמת שאין רצפה בתוך עשרים, ובמיעוט הגובה מכשיר את הרצפה, ובוהו אין פסול של 'תעשה ולא מן העשוי', כיון שדין 'עשיה' בסוכה נאמר רק על הסכך ולא על הרצפה.

[משנ"ב ס"ק יג]

עַד שֶׁיִבְטְלֵנוּ בְּפָה¹⁰ וכו', דִּישׁ אֲוִמְרִים שְׁנַם כְּבִטּוּל בְּלָב סְגִי¹¹.

10 ואף שלענין ביטול חמץ [שיחשב כעפר] די בביטול בלב, ביאר הגר"ח"פ שייבנרג (משמרת חיים ח"א סוכות סי' ג) שחמץ הרי אינו ברשותו אלא שעשאו הכתוב כאילו הוא ברשותו (פסחים ו, ב), וכל מטרת הביטול היא שבכך יוצאו מרשותו, ולפיכך די שיחשוב בלבו שאינו רוצה שתזוהה לו זכות בו [מפני שאין לחמץ כל

הַלְבוּת סִמְן תְּרֵלָה תְּרֵלָה

ביאורים ומוספים

שאינה נחשבת כדירה סרוחה [כי משתמש בהוציא לניו].

[משנ"ב ס"ק כא]

וְאִם-כֵּן הוּא יוֹשֵׁב פְּתַח הַדְּפָן¹⁶.

[משנ"ב ס"ק טו]

יש מן הפוסקים שהקמירו בְּהַיָּזוּ וכו', כִּינן שְׁהִיא פְּתוּחָה מֵעֶשֶׂה טְפָחִים²².

21) וסוכות בומנינו העשויות במרפסת שיש בצידה מעקה מאבן ברוחב שלשה טפחים ועליו מונחות הדפנות, דן הגר"ש אויערבך (שו"ת מנחת שלמה תנינא סי' נו אות א) לפוסלן מחמת שהדפנות אינן משתייכות לשטח החקוק, אך בסוף דבריו חזר בו, מאחר שמבואר בשערי תשובה לקמן (סי' תרלד ס"ק ב) בשם שו"ת דבר שמואל (סי' רג) ובכף החיים (שם ס"ק ו) בשם שו"ת קול הרמ"ז (סי' ל) שאפשר להשתמש על מדרגה בגובה עשרה טפחים שנמצאת בסוכה, כיון שאף המדרגה נחשבת כקרקע, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ח סי' קמז) שמותר הדבר לכתחילה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פכ"ד אות ד).

ואם אין בחלל הסוכה שבעה טפחים בלא צירוף המדרגה, ועל ידי המדרגה נשלם שיעור הכשר סוכה, מבואר בשו"ת דבר שמואל (שם) שאם יש על גבה חלל עשרה טפחים עד לסכך, נוהגים להקל בזה ולשבת על המדרגה, וימי' סיים שלמעשה לבו נוקפו קצת, וראה מה שכתבנו בזה לקמן (סי' תרלד ס"ק ה).

22) ואף על פי שכתב בתחילת דבריו שדין לבדו מועיל בחקק מחמת שנחשב כאילו הדופן מתקרבת לשפת החקק (כדעת תוס' סוכה ד, ב ד"ה פחות), ולא להיפך (כרשיי' שם ד"ה פחות), מ"מ לא כתב שנאסר לשבת על שפת החקק משום שמקום זה נחשב כמחוץ לדופן הסוכה, כפי שכתב המהר"ח (חי' הגהות על הטור אות ה), אלא רק משום דירה סרוחה, כדעת הפרישה (אות א) והט"ז (ס"ק יא). אמנם, לגבי סוכה שדופנה מונחת באלכסון על כותל, והיא עשויה ממין הכשר לסכך, כתב הרמ"א לעיל (סי' תרלא ס"ג) שמותר לישון תחתיה אף שהגובה שם הוא פחות מעשרה טפחים [וכן העירו המהר"ח (שם) והמג"א (ס"ק ח)]. וביאר החזו"א (א"ח סי' קמד ס"ק א), שההיתר שם אינו מדין 'פסל' [וראה ר"א"ש (שם פ"א סי' לו) שכתב בזה הלשון 'ימדי דהוה אפסל', כיון שיפסל' אינו יכול להכשיר דירה סרוחה], אלא ההיתר הוא משום שכל מה שתחת הדופן המשופעת נחשב כחלק מאהל הסוכה ונפול אליו, אך בחקק, ששפתו אינה נחשבת כחלק מהסוכה עצמה, אלא כחלק נוסף שלא שייך להכשירו לולא דין 'פסל', אין להכשירו, כיון שאין שם גובה עשרה טפחים.

סִמְן תְּרֵלָה

שְׁלֵא תְהִיָּה פְּתוּחַ מִן שְׁבָעָה עַל שְׁבָעָה

[משנ"ב ס"ק א]

דְּנָהוּ הַשְּׁעוֹר שְׁמֻחָזִיק רֵאשׁוֹ וְרֵבּוֹ שֶׁל אֲדָמָס.

1) ואף שסוכה שמחזיקה רק 'ראשו ורובו' אינה ראויה לשינה בלא כיפוף הידים והרגלים, מבואר ברמ"א לקמן (סי' תרמ ס"ד) שאין אדם פטור מלישון בה מדין מצטער, וביאר המשני' (ס"ק כו) שהוא מפני שדרך האדם לישון לפעמים ככופר באופן זה.

ולענין האם דין זה שייכול לשבת בסוכה שרק 'ראשו ורובו' בתוכה הוא גם לכתחילה, דעת הגר"ש אויערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות טז) והגר"ש אלישיב (חשוקי' חמד סוכה ג, א) שאין מעלה בכך שיהיה כל גופו בסוכה, והראיה לכך, שהרי אין אנו מקפידים כלל שלא יהיו הרגלים תחת השולחן, גם כשהוא גבה עשרה טפחים ונחשב המקום שתחתיו כרשות אחרת, וכן מבואר

המשך בעמוד הבא

16) וכן מבואר בשע"צ לעיל (סי' תרלב ס"ק יד) שאי אפשר לשבת מתחת סכך בזמן שהוא נחשב כדופן עקומה. ואף שלגבי סוכה העשויה כצריף, כתב הרמ"א לעיל (סי' תרלא ס"י) שאם הדפנות עשויות ממין הכשר לסיכוך מותר לשבת תחתיהן, אף שהעשרה טפחים הסמוכים לארץ נחשבים כדופן, ביאר המג"א (כאן, ס"ק ו) שכיון שההיתר בסוכה העשויה כצריף הוא משום שהדופן המושפעת נחשבת כאהל, דומה הדבר כאילו הדפנות הוגבהו באויר עשרה טפחים וזן מאהילות עליו מלמעלה, אם כן אינו נחשב כיושב תחת דופן [וראה ספר הערות סוכה ד, א].

[שע"צ ס"ק ג]

בשני גְּבִי-אֲדָמָס¹⁷ וכו', וְקָדַם אֶתְּרֵךְ צִיפָּה¹⁸.

17) ולהוציא אחד את השני בברכת לישב בסוכה באופן זה, הסתפק הגר"ש אלישיב (הערות סוכה ד, א) בדבר, כיון שכלפי המברך האדם השני אינו יושב בסוכה, אלא מתחת דופן.

ולגבי סוכה שיש לה שלש דפנות וסכך פסול יוצא מאמצע הדופן האמצעית על פני כל אורך הסוכה ומחלקה לשנים, אלא שכל צד כשר מדין דופן עקומה, הסתפק הגר"ש אויערבך (ספר הסוכה פסקים והערות אות ג, שו"ת מנחת שלמה מהדו"ת סי' נו אות ב) אם מותר לשני אנשים לאכול בשני החלקים באותו זמן, וכתב שאין להוכיח מכאן שמותר, כיון שלגבי אצטבא הרי האצטבא עצמה כשרה מדין דופן עקומה, ועל כן יוכל כל אחד להחשיב את מקומו כפסל היוצא מן הסוכה, מה שאין כן בסוכה שיש סכך פסול באמצעה, שכל אחד צריך שהסכך שבצד השני יחשב כדופן עקומה כדי להכשיר את הצד שלו [וראה מה שכתבנו בשע"צ לעיל (סי' תרלב ס"ק יד)].

18) אכן להחליט בכל כניסה לסוכה באיזה צד הוא רוצה להשתמש, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכ) שמסתבר שמותר, אלא שלמעשה צ"ע.

[שע"צ ס"ק נה]

דְּאִתָּהּ אֵלָּא יְהִיּוּת בְּעֻלְמָא¹⁹.

19) ובביאור מחלוקת הרמב"ם והשו"ע, כתב בחי' מרן רי"ז הלוי (על הרמב"ם הל' סוכה) שלדעת הרמב"ם אין דין שתהיה הסוכה 'דירה', שהרי לא נאמר בגמ' דין שתהיה 'דירת עראי' אלא רק שלא תהיה דירת קבע, ולפיכך סוכה שקשה לדור בה מחמת הוציא וכו' אינה פסולה, אף שאינה 'דירה', והחיסרון הוא רק באופן קיום המצוה של הגברא, שאינו יכול לקיים בה כראוי מצות 'תשבו עיני תדורו', וחיסרון זה אינו אלא לזהירות בעלמא, אך לדעת השו"ע כל פחות מעשרה טפחים אינה דירה, ולפיכך כשהוציא יורדים לתוכה עד שקשה לדור בה, הרי היא פסולה.

[משנ"ב ס"ק נו]

וְלֹא מְקַרְיָ עַל-יְדֵי-נְוֶה דִּירָה סְרוּחָה²⁰.

20) ולענין נוי סוכה שמקשים על הדיוק בסוכה, כגון ענבים ושמים שמלכלכים את הבגדים שנוגעים בהם, כתב בשו"ת הרשב"א (ח"א סי' נו) שאינם ממעטים את שיעור הסוכה, כיון שכל דבר שנחשב כנוי אינו נחשב כגורם לדור בדירה סרוחה, וביאר, שאילו היה בעל הסוכה מצטער מהם, לא היה מניחם, מה שאין כן הוציא שיוחידים לסוכה מהסכך, שאין נמצאים בהם מרצונו, ואנן סהדי שנפשו קצה בהם.

ואם נתיי הסוכה תלויים שהם, הסתפק הפתחי תשובה (והובא בכף החיים ס"ק לו) האם נחשבת הסוכה כדירה סרוחה, וכתב שאם צריך את ההוציא כדי לתלות את הנוי על גביהם, מסתבר

הַלְבוּת סִמְן תַרְלֵג תַרְלֵד

צח

בְּאֵר הַגּוֹלָה

ג כַּרְבָּא שֶׁם דְּלֵא
אֲמַרְיִן גּוֹד אֲסִיק
מַחֲצֵבָא דְבַעֲיִן
מַחֲצוֹת תַּקְרוֹת
ס מַשְׁנָה שֶׁם רִישׁ
סְכָה עַל שֶׁם בְּנִמְרָא ד'
פ מִיקָא שֶׁם ר'
צ שֶׁם בְּנִמְרָא ד'

א מִיקָא דְרַב הוֹנָא
ב סְכָה ג' וּכְפֻרֵשׁ
ה רֵאשִׁי שֶׁם וְרִי"ך
ה סְכָה פֻּרַק ב' וּבְנִמְרָא
טו

לְכַל צַד פְּחוֹת מְאַרְבַּע אַמּוֹת, (כב) כְּשֶׁרָה עַל הָאֲצֻטָּבָא (כג) אֲפִלוּ אִם גְּבוּהַ יוֹתֵר (ד) מְעַשְׂרָה, וְאִם יֵשׁ בִּינָהּ לַכֶּתֶל אַרְבַּע אַמּוֹת, פְּסוּלָה (כד) יֵאָפֵלוּ הָאֲצֻטָּבָא גְבוּהַ (ה) עֲשָׂרָה; ח (כה) סְכָה שְׂאִינָה גְבוּהַ עֲשָׂרָה טְפָחִים, פְּסוּלָה; ט זֵהִיתָה גְבוּהַ מְעַשְׂרָה (כו) וְהוֹצִיץ יוֹרְדִין לַחוּף עֲשָׂרָה, אֲפִלוּ אִם חֲמֹתוֹן מְרָבָה מְצַלְמֵן, פְּסוּלָה. י אֲבָל אִם (כז) הַנּוֹיִין יוֹרְדִין לַחוּף עֲשָׂרָה אֵינִם פּוֹסְלִים; י"ז זֵהִיתָה נְמוּכָה מְעַשְׂרָה (כח) וְחָקַק בָּהּ לְהַשְׁלִימָה לְעֲשָׂרָה וְיֵשׁ בְּחָקַק שְׁעוֹר הַכֶּשֶׁר סְכָה, אִם אֵין בֵּין חָקַק לַכֶּתֶל (כט) שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, (י) כְּשֶׁרָה, (ל) יֵשׁ בִּינֵיהֶם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים, (ב) פְּסוּלָה:

תַרְלֵד שְׁלֵא תִהְיֶה פְּחוֹת מִן שְׁבַעָה עַל שְׁבַעָה, וְבוּ ד' סְעִיפִים:

א *סְכָה שְׂאִין בַּהּ (ב) [א] (א) שְׁבַעָה עַל שְׁבַעָה,

בְּאֵר הַיִּטָּב

הַסְכָּף כְּאִלוּ הוּא כֶּתֶל עָקֵם. וְעַן מ"א: (י) מְעַשְׂרָה. וְלֵא אֲמַרְיִן דָּא הוּי אֲצֻטָּבָא רְשוּת אַחֵר: (ז) עֲשָׂרָה. ר"ל בֵּין שֵׁשׁ הַכֶּשֶׁר סְכָה בְּאוֹתוֹ אֲצֻטָּבָא הַנּוֹיִין גּוֹד אֲסִיק מַחֲצָה עַל הָאֲצֻטָּבָא קמ"ל דְּלֵא אֲמַרְיִן פִּן. וְעַן ט"ז: (ט) הַנּוֹיִין. וְהִיא פֶל דְּכַר שְׂאִינוּ חֹשֶׁב אֶהְל, ש"ג: (י) כְּשֶׁרָה. דִּהְיֵנוּ בַחוּף הַחָקַק וְלֵא חוּצָה לוֹ, עַן ט"ז וּמ"א: (יא) פְּסוּלָה. וְלֵא אֲמַרְיִן דִּפֶּן עֲקָמָה, דְּלֵא מְקַרֵי דִפֶּן כֶּלֶל בֵּין שְׂאִינוּ גְבוּהַ יוֹד:

(ב) שְׁבַעָה. עַן ט"ז וּמ"א שֶׁהִיָּהוּ בְּחוּט' דִּף ג ע"א ד"ה לֵא נִצְרָבָה וְכִי דְדִלְמָא אֲרָבָה טוּבָא אֲבָל לֵא הִיָּתָה רְחֵבָה ז"ט וְכו',

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

[א] שְׁבַעָה. עב"ט. וְעַן כְּפִי" שְׁכַמְב לְיִשְׁב דַּעַת הַחוּסְפוֹת כְּפֻסָּה שְׁלִפְנֵי וּכְשִׁיטַת הַכִּי"ח, וְהַכִּי"י כְּמַב שְׁמָצָא בְּחוּט' עַל קֶלֶף יִשׁוּן כְּפֻסָּא שְׁלִפְנֵי, וְעִישׁ דָּגַם הַכִּי"ח גּוּפָה כְּמַב לְהַחֲמִיר לְמַעֲשָׂה, ע"ש. וְעַן כְּדִבְרֵי שְׂמוּאֵל סִיקוֹן (ט) הַנּוֹיִין. וְהִיא פֶל דְּכַר שְׂאִינוּ חֹשֶׁב אֶהְל, ש"ג: (י) כְּשֶׁרָה. דִּהְיֵנוּ בַחוּף הַחָקַק וְלֵא חוּצָה לוֹ, עַן ט"ז וּמ"א: (יא) פְּסוּלָה. וְלֵא אֲמַרְיִן דִּפֶּן עֲקָמָה, דְּלֵא מְקַרֵי דִפֶּן כֶּלֶל בֵּין שְׂאִינוּ גְבוּהַ יוֹד:

מַשְׁנֵה בְּרוּרָה

דְּמַשֵּׁם וְלִהְלֵן אִי אֲפֻשֵׁר לְהַכְשִׁיר אַגְבָּה דְּאֲצֻטָּבָא כְּדִלְעִיל, (כא) דִּהָא לִיכָא שֶׁם סְכָף כְּשֶׁר, שְׁתַּרֵי עֲשִׂית לְסָכָף דִּפֶּן, וְאִם-כֵּן הוּא יוֹשֵׁב תַּחַת הַדִּפֶּן¹⁶. (כב) וּמְכַל מְקוּם לְצַד הַפֶּתַח מִתַּר לְיִשְׁב אִף לְהֵלֵן מִן הָאֲצֻטָּבָא, דְּשֵׁם יֵשׁ סְכָף, רַב שְׁהוּא לְמַעְלָה מְעַשְׂרִים, וְשִׁפְרֵי מִתְכַּשֵּׁר אַגְבָּה דְּאֲצֻטָּבָא, וְכַכְּסֵיף שְׁלִפְנֵי זֶה: ז (כב) כְּשֶׁרָה עַל הָאֲצֻטָּבָא. פְּנוּקָר לְעִיל, מִתּוֹרַת דִּפֶּן עֲקָמָה, (ג) וְאֲשִׁמּוּעִינָן הַכָּא דָּגַם כְּמָה וְרוּחוֹת כְּבַת אַחַת אֲמַרְיִן דִּפֶּן עֲקָמָה בְּעַנְיָנוּ: (כג) אֲפִלוּ אִם גְּבוּהַ וְכו'. וְלֵא אֲמַרְיִן דְּכַגְבָּה

בְּאֵר הַלְּכָה

וְהוּ"ן דְּלֵא הוּי מְעוּט, וּמִן הַר"ש לִיכָא לְאוּכוּחֵי מִיֵּד. וְעַן כְּהַרְבּ הַמְּפִיד פֻּרַק ה' מֵהַלְכוֹת סְכָה שְׁכַמְב דְּעַת הַרְמַב"ם דְּלֵא הוּי מְעוּט, וְכַל זֶה דְּלֵא כְּעִטְרַת זִקְנִים:

* סְכָה שְׂאִין בַּהּ שְׁבַעָה וְכו'. עַן מַשְׁנֵה בְּרוּרָה מַה שְׁכַמְבּוּ בְּשֵׁם הַמְּגַן אַבְרָהָם דָּאָם בְּמִקוּם אַחַד שֶׁ קָרַן וְכו'. וְהָנָה בְּכַגְדֵי יִשְׁעֵי וּבְכַבּוּרֵי יַעֲקֹב כְּפֻסָּקוּ מֵאֵד עַל רֵאשִׁיתוֹ מְקִיטוּנֵיָהּ, דְּשְׂאִינָן הֵמָּה דְּקִיטוּנֵיָהּ הוּא חֲרֵד בְּפִנֵי עֲצוּמוֹ וְהַמְּחַצָּה מִפְּסַקַת וְרַב שְׁפָחוֹת לְסָפָה גְדוּלָה, מַה שְׂאִין פִּן כָּאָ שְׂאִין חֲלוּק כֶּלֶל, אֲפֻשֵׁר דְּנַחֲבֵשׁ לְגַבֵּי סְכָה גְדוּלָה. וְנִהְיֵה מַה דְּהִבְיָא בְּכַבּוּרֵי

כֻּנָּה הִיא חוֹלְקַת רְשׁוּת לְעֲצוּמָה וְאֵין הַכְּתִלִים שְׁכִימִים לָהּ כֶּלֶל: (כד) אֲפִלוּ הָאֲצֻטָּבָא גְבוּהַ עֲשָׂרָה. קָא מַשְׁמַע לֵן לְאַפּוּקֵי מִמָּאֵי דְּסַלְקָא וְעִמְתָּהּ בְּש"ס דְּבַגְבָּה כֻּנָּה אֵינָה צְרִיכָה כֶּלֶל לְכַתְלִים שֶׁל סְכָה, דְּאִית לָהּ כְּתִלִים דִּידָהּ, דְּאֲמַרְיִן גּוֹד [וְהַשְׁפָּה שֶׁל הָאֲצֻטָּבָא] אֲסִיק מַחֲצִיבָתָא וְדָפְנֵי הָאֲצֻטָּבָא הֵם דְּפִנּוּתֵיהּ לְסָפָה, קָא מַשְׁמַע לֵן דְּלֵא אֲמַרְיִן הַכִּי, וְדַסְכָּה בְּעִינָן שְׁיָהָא מַחֲצוּתֵיהּ כְּנִירוֹת: ח (כה) סְכָה שְׂאִינָה גְבוּהַ עֲשָׂרָה. רִוְצָה לוֹמֵר, הַחֲתֵל שְׁלָה מִן הַסְּכָף: ט (כו) וְהוֹצִיץ וְכו'. וְהוּנָה אֲמִינָא (כז) כִּיֵּן דְּאֵין עֲקָר הַסְּכָף לְמַשָּׁה מְעַשְׂרָה אֲלֵא עֲצוּת הַסְּכָף וְלֵא חֲשִׁיבֵי, וְגַם אֵין בְּהֵם כְּרִי שְׁעוֹר סְכָף, וְזֵהִיָּה כְּשֶׁרָה, קָא מַשְׁמַע לֵן (כח) אֲפִלוּ הַכִּי פְּסוּלָה, מַשׁוּם דְּסוּף-סוּף קָשָׁה לְאַגְדָּם לְדוֹר בְּסָפָה כְּזוֹ וְדִירָה סְרוּחָה הִיא: (כז) הַנּוֹיִין וְכו' אֵינִם פּוֹסְלִים. דְּכִיֵּן דִּהֵם לְנוּי הַסְּכָה, (כו) בְּטִילֵי אַגְבָּה דְּסָפָה וְלֵא מְקַרֵי עַל-דִּירָה סְרוּחָה²⁰. (כז) וּמִבְּאֵר בְּפוּסְקִים דְּהוּא הִדִּין אִם תֵּלָה בְּלִים וְכַדוּמָה לָהֶם: י (כח) וְחָקַק בָּהּ לְהַשְׁלִימָה לְעֲשָׂרָה. וְהוּא הִרִין אִם הִיָּה הַסְּכָף עַב וְנִטַל מִן הַסְּכָף מִלְמַטָּה עַד שְׁנַעֲשִׂית גְבַה עֲשָׂרָה, כְּשֶׁרָה [מ"א]: (כט) שְׁלֹשָׁה טְפָחִים כְּשֶׁרָה. דְּאֲמַרְיִן לְכוּד, וְהוּי כְּמוֹ הַכְּתִלִים מְגִיעִים עַד הַחָקַק. וּמְכַל מְקוּם לְאַכֵּל וְלִישׁוּן חוּץ לַחָקַק, בֵּין לְצַד הַפֶּתַח בֵּין לְצַד הַכְּתִלִים, (מ) יֵשׁ מִן הַפּוּסְקִים שֶׁהַחֲמִירוּ בְּנֵיהֶם²¹ וְלֵא מִתְכַּשֵּׁר אַגְבָּה דְּחָקַק, וּכְדִלְעִיל בְּאֲצֻטָּבָא בְּאֲמָצַע, דְּסוּף-סוּף דִּירָה סְרוּחָה הִיא שֶׁם בֵּין שְׁיָהָא פְּחוּתָהּ מְעַשְׂרָה טְפָחִים²²: (ל) יֵשׁ בִּינֵיהֶם שְׁלֹשָׁה טְפָחִים פְּסוּלָה. וְלֵא מִתְכַּשֵּׁר מַשׁוּם דִּפֶּן עֲקָמָה נִדְּהִינוּ כְּאִלוּ הַדִּפֶּן עֲקָמָה לְמַעְלָה עַד הַמְּקוּם שְׁכַנְגָּד הַחָקַק], (כט) שְׁכַל שְׂאִינָה גְבוּהַ עֲשָׂרָה טְפָחִים אֵינָה דִּפֶּן וְלֵא נְאֻמָּה בַּהּ הַלְכוֹת דִּפֶּן:

א (א) שְׁבַעָה עַל שְׁבַעָה. זֵהִיָּה הַשְׁעוֹר שְׁמַחֲזִיק (ב) רֵאשׁוּ וְרַבּוּ שֶׁל אִדָּם¹ וְשִׁלְחוֹן טְפַח. וְעַן בְּאֲחֻרָיִם (ג) שֶׁהַסְּכָמֵי, דְּבִין בְּאֲרָף וּבִין בְּרַחֲבֵי לֵא יַחֲסֵר מִשְׁבַּעָה טְפָחִים, וְעַל-כֵּן אִם בְּצַד אַחַד פְּחוֹת מִשְׁבַּעָה טְפָחִים וּבְצַד הַשְּׂנֵי אֲרָף הַרְבֵּה יוֹתֵר, לֵא מְהִי לְזוּה². כְּתַב

שְׁעַר הַצִּיּוֹן

(כא) פּוּסְקִים: (כב) דְּגוּל מְרַבָּה וּמַחֲצוּת-הַשְּׁקֵל וּבְכַנְיָיִעֵקֵב. וְעַן בְּפִרְיֵי-מְגִדִים: (כג) גְּמָרָא. וְגַם כָּאן לֵא דְּחָקַק עַל הָאֲצֻטָּבָא, דְּבַמְקוּם שְׂאִין דִּפֶּן כְּגוֹן נְגַד הַפֶּתַח מִתַּר מַשְׁמַע פְּסֵל. וְעַן כְּדוּגֵל מְרַבָּה שְׁכַמְב דָּאָם יֵשׁ לָהּ ד' דְּפִנּוֹת וְיֵשׁ לְכַל צַד פְּחוֹת מִד' אַמּוֹת, כֵּל הַסְּכָה כְּשֶׁרָה כִּישׁ בְּאֲצֻטָּבָא שְׁעוֹר סְכָה [וְנַעֲמוּ], דְּכַכֵּל פַּעַם יֵשׁ לוֹמֵר אֵין מַחֲשֵׁב זֶה כְּפַסֵּל הַיּוֹצֵא וְהַשָּׂרֵי ג' דְּפִנּוֹת דִּפֶּן עֲקָמָה]. וְעַן בְּכַבּוּרֵי-יַעֲקֹב דְּמַצְדָּה לְהַתִּיר זֶה דְּחָקַק בְּשֵׁי בְּנֵי-אָדָם¹⁷, שְׁהָ כִּיֵּל לְשַׁמֵּשׁ בְּצַד זֶה וְיַחֲשֹׁב אוֹתָהּ כְּפַסֵּל וְצִדִּים אַחֲרֵים דִּפֶּן עֲקָמָה, וְאָדָם אַחֵר כִּיֵּל לְהַשְׁמֵשׁ בְּצַד שְׁכַנְגָּדוֹ כֵּן וְיַחֲשֹׁב הַפְּסֵל שְׁחִבְרוּ יוֹשֵׁב תַּחְמִיר דִּפֶּן וְשִׁהוּא יוֹשֵׁב תַּחְמִיר כְּפַסֵּל הַיּוֹצֵא מִן הַסְּכָה וְתָה מְטֵר, מִמָּה שְׁכַמְב הַטֵּר בְּסִימָן תּוֹרַב וְהוּבָא שֶׁם בְּמִגְדָּא אַבְרָהָם סְעִיר-קָטָן ד', וּבְאָדָם אַחַד צָרִיר עִיזָא¹⁸, וְעַן שֶׁם הַחוּסְפוֹת-בְּכוּרִים: (כד) ר"ן: (כה) וּמַשְׁמַע מִהַמְּחַבֵּר דְּאֲפִלוּ בְּרִיבְבָד פְּסוּלָה, וְכֵן הַעֲמִיק כְּפֻרֵשׁ רַבְנֵי חֲנַנְיָל וְכֵן כְּתִבּוּ הַרִי"ץ אֵיאוֹת וְהִתְרַבְּטָא, וְלֵאפּוּקֵי מִלְשׁוֹן הַרְמַב"ם דְּמַשְׁמַע לְכַאוּרָה מִנָּה דְּאֵינָה אֲלֵא וְהִירוֹת בְּעִלְמָא¹⁹ וְכִידִירָה סְרוּחָה מִמֵּשׁ הִיא, דִּהְיֵנוּ שֶׁהַסְּכָף רִיחָה רַע, דְּלֵא פְּסֵל שֶׁם הַרְמַב"ם גַּם כֵּן בְּרִיעֵבֵד. וְעַן מֵאִירֵי שֶׁהִבֵּיָה דְּעוֹת כֻּנָּה: (כו) רִיבְטָא: (כז) מְגַן-אַבְרָהָם בְּשֵׁם שְׁלִטֵי-גְבוּרִים, עַן שֶׁם הֵיטֵב. וְכַתַּב בְּפִרְיֵי-מְגִדִים: וְאֲפֻשֵׁר דָּאָף נוּי מִמֵּן סְכָה, כְּגוֹן שׁוֹשֵׁנִים וְעֻשְׂבִים נְאִים, אֵין מְמַעֲטִין הַשְׁעוֹר שֶׁל י' טְפָחִים בֵּין שְׁתַּלְאֵן לְנוּי: (כח) טוֹר וּכְפ"ח דִּירֵישׁ וְט"ז: (כט) גְּמָרָא: (ל) דְּבַגְבָּא בְּאֲמָטָא יַחֲבִי [הַר"ש]. וְלְכַאוּרָה הָרֵי אָדָם יוֹשֵׁב בְּשֵׁשׁ טְפָחִים וְטַפֵּחַ לְשִׁלְחוֹ, וְדִי בְּשֵׁשׁ עַל שְׁבַעָה? וְאֲפֻשֵׁר דְּכִיֵּן דְּבַעֲיִן שְׁבַעָה מִצַּד אַחַד, צָרִיף לְהִיֹּת שְׁבַעָה מְכַל צַד כְּרִי שְׁיֹכֵל לְיִשְׁב כְּכַל מְקוּם לְיִשְׁב (מֵאִמֵר מוֹדִינָן). וּמִמְגַן-אַבְרָהָם מַשְׁמַע נוּד טַעַם בְּשֵׁם וְש"י, לְפִי שְׁדָרָף סְעִידוֹתֵן בְּהַסְּכָה וְאֵין אוּכְלִין וְקוֹפִים וְהָיִי סָגִי בְּשֵׁשׁ עַל שְׁבַעָה [דִּהְיֵנוּ עִם הַשְּׁלִחוֹן], מְכַל מְקוּם בְּעִינָן שְׁבַעָה עַל שְׁבַעָה, דְּבַעֲרֵי מִנָּה לֵא דִּירָה הִיא כֶּלֶל אֲלֵא דִּירָה סְרוּחָה, כְּמוֹ שְׁכַמְב הַר"ן בְּפֻרַק ב. וְעַן בְּכַאוּרָה הַלְכָה: (ג) ט"ז וּמִגְדָּא-אַבְרָהָם וְאֵלֵיהּ רַבָּה וְיַחֲסֵם צְבִי וּמֵאֲמַר-מְרַבֵּי, דְּלֵא כְּכִי"ח: